

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejcki (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Motuk

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie **S.B.**

skazanego z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 12 lipca 2023 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Szamotułach

z dnia 8 lutego 2019 r., sygn. akt II K 735/18

**uchyla zaskarżony wyrok w zakresie rozstrzygnięcia zawartego
pkt 1 dotyczącym odpowiedzialności S.B. za przestępstwo z art.
291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. oraz pkt 3 i 5, i w tej części
przekazuje sprawę Sądowi Rejonowemu w Szamotułach do
ponownego rozpoznania.**

UZASADNIENIE

W dniu 30 lipca 2018 r. do Sądu Rejonowego w Szamotułach wpłynął sporządzony przez funkcjonariusza Policji i zatwierdzony przez prokuratora akt oskarżenia przeciwko S.B., w którym wymienionego oskarżono o to, że:

1. w dniu 23 listopada 2017 r. w miejscowości P. woj. [...] przyjął od nieustalonej dotychczas osoby samochód m-ki D. nr rej. [...], nr VIN [...] o wartości 90.000 zł, a następnie miał go dostarczyć do miejscowości C. w celu jego ukrycia, wiedząc o tym, że samochód ten został uzyskany za pomocą czynu zabronionego, tj. kradzieży dokonanej od dnia 7 listopada 2017 r. do dnia 8 listopada 2017 r. w miejscowości H. na terenie Niemiec na szkodę leasingodawcy D., przy czym został zatrzymany w miejscowości C. kierując powyższym pojazdem, a czynu dopuścił się będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w P. sygn. akt III K [...] z dnia 11 lutego 2008 r. za przestępstwa z art. 279 § 1 kk, który to wyrok został objęty wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w P. sygn. akt III K [...]1 z dnia 28 stycznia 2009 r., którą to karę odbywał w okresie od dnia 11 kwietnia 2012 r. do dnia 22 kwietnia 2013 r.,

tj. o przestępstwo z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.;

2. w dniu 23 listopada 2017 r. w C. gm. [...], powiat [...], województwo [...] kierował samochodem marki D. o nr rej. [...], nr VIN: [...], nie stosując się do orzeczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w P. sygn. akt II K [...] zakazu prowadzenia wszystkich pojazdów mechanicznych,

tj. o przestępstwo z art. 244 k.k. (k. 280, 286 akt sprawy sygn. II K 735/18).

Na rozprawie w dniu 8 lutego 2019 r. oskarżony złożył wniosek o dobrowolne poddanie się karze w wymiarze: za I. z zarzucanych czynów (przestępstwo z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.) – 1 roku pozbawienia wolności oraz orzeczenie przepadku korzyści majątkowej w kwocie 1.500 zł, a za czyn II. (przestępstwo z art. 244 k.k.) – 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz orzeczenie zakazu prowadzenia pojazdów na okres 1 roku, a w konsekwencji wymierzenie kary łącznej 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności, a także obciążenie go kosztami i opłatami. Obecny na rozprawie prokurator nie sprzeciwił się temu wnioskowi. Jednocześnie na podstawie art. 387 § 2 k.p.k. sąd postanowił uwzględnić ww. wniosek, albowiem jak stwierdził, okoliczności czynu nie budziły wątpliwości, a cele postępowania miały zostać osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy w całości (k. 343-343v akt sprawy sygn. II K 735/18).

W związku z powyższym, Sąd Rejonowy w Szamotułach wyrokiem z dnia 8 lutego 2019 r., sygn. akt II K 735/18:

- uznał S.B. za winnego popełnienia występku z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za który wymierzył mu karę 1 roku pozbawienia wolności (pkt 1), a także za winnego występku z art. 244 k.k., za który wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 2),
- orzekł wobec ww. przepadek na rzecz Skarbu Państwa korzyści majątkowej w kwocie 1.500 zł (pkt 3) oraz środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 1 roku (pkt 4),
- na podstawie art. 85 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 86 § 1 k.k. połączył wymierzone S.B. kary pozbawienia wolności i wymierzył karę łączną 1 roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności (pkt 5),
- rozstrzygnął w przedmiocie kosztów procesu (pkt 6) (k. 344-344v akt sprawy sygn. II K 735/18).

Apelację od wskazanego orzeczenia wywiódł obrońca oskarżonego, w której podniósł zarzut rażącego naruszenia prawa materialnego poprzez błędne przyjęcie, iż S.B. działał w warunkach recydywy podstawowej opisanej w art. 64 § 1 k.k. w sytuacji, gdy w przedmiotowej sprawie nie zachodziły okoliczności uzasadniające taką kwalifikację prawną (k. 365-367 akt sprawy sygn. II K 735/18).

Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 19 września 2019 r., sygn. akt IV Ka 664/19 pozostawił ww. apelację bez rozpoznania jako niedopuszczalną z mocy ustawy, motywując w uzasadnieniu swoje rozstrzygnięcie treścią art. 477 § 5 k.p.k. (k. 383-385 akt sprawy sygn. II K 735/18).

W następstwie rozpoznania zażalenia, Sąd Okręgowy w Poznaniu postanowieniem z dnia 17 lutego 2020 r., sygn. akt IV KZ 664/19 utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie (k. 472-473 akt sprawy sygn. II K 735/18). Tym samym wyrok Sądu Rejonowego w Szamotułach z dnia 8 lutego 2019 r. sygn. akt II K 735/18 stał się prawomocny.

W dniu 30 grudnia 2022 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja Prokuratora Generalnego od ww. wyroku Sądu Rejonowego w Szamotułach z dnia 8 lutego 2019 r., sygn. akt II K 735/18 w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w pkt 1 części dyspozytywnej, dotyczącego odpowiedzialności S.B. za czyn z art. 291 § 1

k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., na korzyść skazanego. Rzeczonemu rozstrzygnięciu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, to jest art. 387 § 1 – § 3 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k. i art. 366 § 1 k.p.k., poprzez uwzględnienie wadliwego wniosku oskarżonego S.B. o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego i uznanie go za winnego popełnienia przestępstwa z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. w konsekwencji nieuzasadnionego przyjęcia, że okoliczności popełnienia tego czynu i wina oskarżonego nie budzą wątpliwości w sytuacji, gdy sąd nie dysponował danymi dotyczącymi faktycznego okresu odbywania przez niego kar łącznych pozbawienia wolności (orzeczonych wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 28 stycznia 2009 r., sygn. akt III K [...]1), w skład których weszły kary jednostkowe pozbawienia wolności (wymierzone wyrokiem Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu z dnia 11 lutego 2008 r., sygn. akt III K [...]), stanowiącego podstawę zakwalifikowania tego występkę, jako popełnionego w warunkach recydywy specjalnej podstawowej, a w aktach sprawy znajdowały się jedynie informacje o przewidywanych okresach ich odbywania i zaniechał wyjaśnienia okoliczności z tym związanych, istotnych dla przyjęcia kwalifikacji z art. 64 § 1 k.k., co wobec faktycznego zakończenia przez oskarżonego odbywania ostatniej z tych kar w dniu 8 czerwca 2012 r., a więc przeszło pięć lat wcześniej, niż popełnił on przypisany mu czyn z art. 291 § 1 k.k. (co miało miejsce w dniu 23 listopada 2017 r.), doprowadziło do rażącej i mającej istotny wpływ na treść wyroku obrazy art. 64 § 1 k.k. poprzez jego zastosowanie, pomimo niespełnienia łącznie wszystkich warunków przewidzianych w tym przepisie.

Podnosząc tak sformułowany zarzut, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części, a w konsekwencji również rozstrzygnięć zawartych w pkt 3 i 5, i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Szamotułach, w postępowaniu pierwszoinstancyjnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna, co umożliwiło jej rozpoznanie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

W pierwszej kolejności zauważyć należy, że zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego, złożenie wniosku w trybie art. 387 § 1 k.p.k. nie

obliguje sądu rozpoznającego sprawę do jego automatycznego uwzględnienia. Wniosek złożony w tym trybie, mimo konsensusu stron i braku sprzeciwu ze strony prokuratora, nie wiąże sądu, gdyż ten może stwierdzić, że w sprawie nie zachodzą jednak przesłanki do skazania oskarżonego bez przeprowadzenia rozprawy. Dlatego też organ *meriti* powinien dokonać przede wszystkim jego kontroli w zakresie spełnienia wszystkich warunków dopuszczalności. Wskazane nakłada na sąd obowiązek dokonania oceny zasadności wniosku co do proponowanych w nim rozstrzygnięć i ich zgodności z przepisami prawa karnego materialnego oraz procesowego. Oznacza to, że sąd akceptujący wniosek musi weryfikować nie tylko fakty, ale także zgodność ustaleń z aktualnym prawem. W sytuacji, w której treść wniosku tychże regulacji prawnych nie respektuje, niewątpliwym obowiązkiem sądu jest, bądź to uzależnienie swojej decyzji o uwzględnieniu tego wniosku od dokonania w nim zmiany konwalidującej dostrzeżoną jego wadliwość (*vide* art. 387 § 3 k.p.k.), bądź też rozpoznanie w dalszym ciągu sprawy na zasadach ogólnych (por. wyrok SN z dnia 13 lutego 2019 r., V KK 34/18, LEX nr 2622303; wyrok SN z dnia 3 czerwca 2020 r., III KK 144/20, LEX nr 3277330; wyrok SN z dnia 27 sierpnia 2020 r., IV KK 160/20, LEX nr 3277454; wyrok SN z dnia 10 czerwca 2021 r., V KK 194/21, LEX nr 3316920; wyrok SN z dnia 11 stycznia 2022 r., III KK 513/21, LEX nr 3352110).

W niniejszej sprawie Sąd Rejonowy w Szamotułach nie zrealizował jednak w pełni ciążących na nim obowiązków związanych z procedowaniem w trybie art. 387 k.p.k., co doprowadziło do wadliwego uwzględnienia wniosku i wydania wyroku, w którym uznano, że przypisane S.B. przestępstwo z art. 291 § 1 k.k. zostało popełnione w warunkach wskazanych w art. 64 § 1 k.k., do czego w żadnym stopniu nie uprawniał zgromadzony w sprawie materiał dowodowy.

Zgodnie z art. 64 § 1 k.k. odpowiedzialność karną w warunkach tego przepisu ponosi sprawca skazany za przestępstwo umyślne na karę pozbawienia wolności, który popełnia w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej 6 miesięcy kary umyślne przestępstwo podobne do przestępstwa, za które był już skazany. Treść zaskarżonego wyroku prowadzi do wniosku, że podstawą przypisania oskarżonemu odpowiedzialności w trybie art. 64 § 1 k.k. była okoliczność, iż skazany dopuścił się go „(...) będąc uprzednio skazanym wyrokiem Sądu Rejonowego w P. sygn. akt III K [...] z dnia 11.02.2008 r. za przestępstwa z art. 279 § 1 k.k., który to wyrok został

objęty wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w P. sygn. akt III K [...]1 z dnia 28.01.2009 r., który to odbywał karę w okresie od dnia 11.04.2012 r. do dnia 22.04.2013 r.”.

W tym kontekście zauważyć należy, że wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w P. z dnia 28 stycznia 2009 r., sygn. akt III K [...]1, połączono S.B. kary jednostkowe orzeczone różnymi wyrokami i w ich miejsce utworzono dwa węzły kary łącznej pozbawienia wolności 4 lat i 4 miesięcy (pkt 2) oraz 4 lat i 8 miesięcy (pkt 3). W skład obu wymienionych kar łącznych weszły kary jednostkowe pozbawienia wolności wymierzone temu skazanemu (za popełnienie przestępstw przeciwko mieniu) m. in. wyrokiem Sądu Rejonowego w P. z dnia 11 lutego 2008 r., sygn. akt III K [...] (k. 206-212 akt sprawy sygn. II K 735/18).

Analiza akt przedmiotowej sprawy wskazuje jednak, że Sąd Rejonowy w Szamotułach nie dysponował informacjami o rzeczywistych datach odbycia przez S.B. kar pozbawienia wolności orzeczonych powyższym wyrokiem łącznym. W aktach sprawy znajdowały się jedynie dane o obliczeniu kar wynikających z tego wyroku łącznego sporządzone przez funkcjonariusza Zakładu Karnego w W. w 2009 r. (k. 214-216 akt sprawy sygn. II K 735/18). Dokumenty te stanowiły wyłącznie informację o planowanym odbyciu przez skazanego orzeczonych dwóch kar łącznych pozbawienia wolności, tj. z pkt 3 ww. wyroku łącznego, co miało nastąpić w okresie od 4 września 2008 r. do 11 kwietnia 2012 r., a następnie z punktu 2 ww. wyroku łącznego, którą zaplanowano wprowadzić do wykonania w dniu 11 kwietnia 2012 r., określając jej koniec na dzień 22 kwietnia 2013 r. Co więcej, w aktach sprawy zalegało także nowe obliczenie wykonania kary wskazanej pkt 2 ww. wyroku łącznego, w którym przyjęto, że jej koniec nastąpi nie 22 kwietnia 2013 r., a w dniu 8 czerwca 2012 r., co samo w sobie wskazywało na brak podstaw do przypisania S.B. odpowiedzialności w warunkach art. 64 § 1 k.k. Niezależnie od powyższego sąd *meriti* był zobowiązany do pozyskania informacji kiedy faktycznie S.B. odbywał przedmiotowe kary łączne, co pozwoliłoby stwierdzić brak podstaw do przypisania surowszej odpowiedzialności karnej za pierwszy z zarzuconych mu czynów.

Jak bowiem wynika z załączonych przez autora kasacji informacji z Centralnego Zarządu Służby Więziennej (k.11-18 akt SN), a także danych pozyskanych z bazy NOE-SAD (k. 36-45), skazany S.B. kary łączne pozbawienia

wolności orzeczone wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w P. z dnia 28 stycznia 2009 r., sygn. akt III K [...]1 w rzeczywistości odbył w okresie:

- od dnia 4 września 2008 r. do dnia 11 kwietnia 2012 r. (kara pozbawienia wolności orzeczona w pkt 3 ww. wyroku łącznego),
- od dnia 11 kwietnia 2012 r. do dnia 8 czerwca 2012 r. (kara pozbawienia wolności orzeczona w pkt 2 ww. wyroku łącznego).

Stąd też nie budzi wątpliwości, że okoliczności, które legły u podstaw rozstrzygnięcia sądu *meriti* w żadnym wypadku nie pozwalają na zakwalifikowanie pierwszego z przypisanych skazanemu przestępstw, jako popełnionego w warunkach recydywy określonej w art. 64 § 1 k.k., albowiem w ciągu 5 lat przed popełnieniem występku tego z art. 291 § 1 k.k. tj. przed dniem 23 listopada 2017 r., S.B. nie odbył co najmniej 6 miesięcy kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo podobne. Wykazane zaniechanie stanowi rażącą obrazę prawa procesowego tj. art. 366 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., co skutkowało nierzetelną oceną wniosku oskarżonego o dobrowolne poddanie się karze, a w konsekwencji błędnym przyjęciem, że okoliczności popełnienia przestępstwa z art. 291 § 1 k.k. nie budzą wątpliwości (*vide* art. 387 § 2 k.p.k.). W wyniku wskazanego zaniechania sądu *meriti* i bezpodstawnego uznania, że zachodzą przesłanki zastosowania instytucji dobrowolnego poddania się karze, bez modyfikacji wniosku (*vide* art. 387 § 3 k.p.k.), doszło do obrazy prawa materialnego, tj. art. 64 § 1 k.k., poprzez jego niesłuszne zastosowanie. Stwierdzona obraza przepisów prawa miała charakter rażący, a ponadto w sposób istotny wpłynęła na treść wydanego orzeczenia. Przyjęcie, iż skazany dopuścił się pierwszego z zarzuconych mu czynów w warunkach recydywy specjalnej niekorzystnie kształtowało jego sytuację prawną, poczynawszy od dyrektyw wymiaru kary, poprzez zasady jej wykonywania, aż po odmienne regulacje dotyczące możliwości warunkowego zwolnienia. Bezpodstawne przypisanie działania w warunkach art. 64 § 1 k.k. doprowadziło wręcz do wydania orzeczenia rażąco niesprawiedliwego w rozumieniu art. 440 k.p.k. (zob. wyrok SN z dnia 25 maja 2021 r., IV KK 177/21, LEX nr 3245447).

Powyższe okoliczności skutkowały uchyleniem zaskarżonego wyroku w zakresie rozstrzygnięcia zawartego w punkcie 1 dotyczącym odpowiedzialności karnej S.B. za przestępstwo z art. 291 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. oraz punktach

3 (przepadek orzeczony za to przestępstwo) oraz 5 (kara łączna) i przekazaniem sprawy w tym zakresie Sądowi Rejonowemu w Szamotułach do ponownego rozpoznania.

Z tych też względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

(P.B.)

[ł.n]